

Капустіна М. В.,
к.ю.н., доц.,
доцентка кафедри криміналістики,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

ФІКСАЦІЯ ПОШКОДЖЕНОГО (ЗНИЩЕНОГО) МАЙНА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Кожного дня РФ вчиняє в Україні умисні злочинні дії, що відповідно до Римського статуту мають ознаки воєнних злочинів та злочинів проти людяності – це, зокрема, вбивства, тортури, нелюдське поводження, зґвалтування та інші форми сексуального насильства, викрадення, захоплення заручників, депортація, знищення об'єктів цивільної інфраструктури, привласнення майна та інші дії проти цивільного населення тощо. Аби жодне порушення прав людини не лишилось непокараним, сьогодні проводиться кропітка робота по фіксуванню цих фактів. Відомості про ці злочинні дії мають бути оперативно зібрані та відповідним чином задокументовані.

Практичні рекомендації щодо механізму документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності на сьогодні є необхідними, адже від того наскільки правильно зафіксовані ці злочинні події залежить чи будуть ці задокументовані відомості вважатися доказами та чи будуть використані для кримінального переслідування причетних до злочинів осіб відповідно до українського законодавства, а також у Міжнародному кримінальному суді в Гаазі та в спеціальному трибуналі після його створення.

У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне запропонувати алгоритм дій при фотофіксації пошкодженої (знищеної) багатоповерхівки та приватного будинку з присадибною ділянкою й господарськими будівлями.

При фотофіксації пошкодженої (знищеної) багатоповерхівки з зовнішньої сторони доцільно використовувати наступні прийоми фотозйомки об'єктів в зазначеній послідовності:

1. Орієнтуюча фотозйомка. Фіксується пошкоджена (знищена) багатоповерхівка з оточуючими об'єктами (іншими багатоповерхівками, частинами вулиці (проїжджої частини), зупинками, дитячими майданчиками тощо). При здійсненні орієнтуючої фотозйомки доцільно використовувати панорамні методи (горизонтальної та вертикальної панорами). Фотозйомка здійснюється з такої точки (точок), яка найбільш наочно зафіксує ушкодження будівлі з оточуючим середовищем. Якщо є можливість (наявність) використати квадрокоптер доцільно здійснити фотозйомку будинку зверху з оточуючим середовищем.

2. Вузлова фотозйомка. Фіксується адресний показчик із частиною

багатоповерхівки (якщо він зберігся на будівлі).

3. Оглядова фотозйомка. Фіксується пошкоджена (знищена) багатоповерхівка без оточуючого середовища. Фотозйомка здійснюється з різних точок. При здійсненні оглядової фотозйомки доцільно використовувати панорамні методи (горизонтальної та вертикальної панорами). Якщо ушкодження від снаряду є наскрізним та знаходиться на фасаді, багатоповерхівка фіксується з двох боків (фасад з боку вулиці та фасад з боку двору). Якщо багатоповерхівка має декілька пошкоджень від снарядів в різних частинах будинку (фасад, кут), то фотозйомка багатоповерхівки здійснюється з різних боків (з боку фасаду та з боку кута будинку). Якщо пошкоджено дах багатоповерхівки, за можливістю доцільно використати квадрокоптер і здійснити фотозйомку багатоповерхівки зверху.

4. Оглядова фотозйомка прибудинкової території (ділянки) на якій знаходиться пошкоджене (знищене) майно, яке було «винесено» вибуховою хвилею назовні та уламки будинку.

5. Вузлова фотозйомка окремих частин будинку, які зазнали ушкоджень. Якщо багатоповерхівка має декілька під'їздів, то фіксація здійснюється в такій послідовності: а) вхід у під'їзд з номером під'їзду (якщо він є); б) під'їзд будинку повністю (з першого поверху до останнього). Доцільно використовувати метод вертикальної (ярусної) панорами; в) частина прибудинкової (припід'їздної) території на якій знаходиться пошкоджене (знищене) майно, яке було «винесено» вибуховою хвилею назовні та уламки будинку; г) окремі частини під'їзду будинку, які зазнали ушкоджень (зовнішні несучі стіни, перекриття, вікна, дах, цокольна частина тощо).

Доцільно фіксувати спочатку знищені частини (поверхи) під'їзду будинку, а потім ушкоджені.

Загальні рекомендації щодо фотофіксації пошкодженої (знищеної) багатоповерхівки: а) фотофіксація здійснюється за правилом від загального до окремого; б) спочатку здійснюється фіксація зовнішньої частини будинку, а потім, якщо це можливо внутрішньої частини багатоповерхівки; в) при фіксації необхідно дотримуватися логічної послідовності. Якщо розпочато фотографування одного об'єкту (великої частини об'єкту – під'їзд), то воно повинно бути закінчено. Не можна не закінчивши фотофіксацію одного об'єкту розпочинати фотографувати інший об'єкт.

При фотофіксації пошкодженого (знищеного) приватного будинку з присадибною ділянкою та господарськими будівлями з зовнішньої сторони доцільно використовувати наступні прийоми фотозйомки об'єктів в зазначеній послідовності:

1. Орієнтуюча фотозйомка. Фіксується пошкоджений (знищений) приватний будинок з присадибною ділянкою та господарськими спорудами з оточуючими об'єктами (іншими приватними будинками,

частинами вулиці (проїжджої частини), зупинками тощо). Фіксація здійснюється з зовнішньої сторони (зі сторони вулиці, проспекту). При здійсненні цієї фотозйомки доцільно використовувати метод лінійної горизонтальної панорами.

2. Вузлова фотозйомка. Фіксується адресний показчик із частиною приватного будинку або паркану, в залежності від його місця знаходження (якщо він зберігся).

3. Орієнтуюча фотозйомка. Фіксується пошкоджений (знищений) приватний будинок з присадибною ділянкою та господарськими спорудами з оточуючими об'єктами (іншими сусідніми приватними будинками). Фіксація здійснюється з внутрішньої сторони (зі сторони присадибної ділянки). При здійсненні цієї фотозйомки доцільно використовувати метод кругової горизонтальної панорами. Якщо є можливість (наявність) використати квадрокоптер доцільно здійснити фотозйомку приватного будинку з присадибною ділянкою та господарськими спорудами з оточуючими об'єктами (іншими сусідніми приватними будинками) зверху.

4. Оглядова фотозйомка присадибної ділянки. Фіксується вирва (вирви), яка виникла внаслідок вибуху снаряду (якщо вона має місце). Доцільно використовувати метод стрічкового масштабу (глибинного та площинного).

5. Оглядова фотозйомка приватного будинку. Фіксується пошкоджений (знищений) приватний будинок без оточуючого середовища. Фотозйомка здійснюється з різних точок. Якщо ушкодження від снаряду є наскрізним та знаходиться на фасаді, приватний будинок фіксується з двох боків (фасад з боку вулиці та фасад з боку внутрішнього двору). Якщо приватний будинок має декілька пошкоджень від снарядів в різних частинах будинку (фасад, кут), то фотозйомка приватного будинку здійснюється з різних боків (з боку фасаду та з боку кута будинку). Якщо пошкоджено дах приватного будинку, за можливістю доцільно використати квадрокоптер і здійснити фотозйомку приватного будинку зверху.

6. Оглядова фотозйомка прибудинкової території (ділянки) приватного будинку, на якій знаходиться пошкоджене (знищене) майно, яке було «винесено» вибуховою хвилею назовні та уламки будинку.

7. Вузлова фотозйомка окремих конструктивних частин приватного будинку, які зазнали ушкоджень (зовнішні несучі стіни, перекриття, підвал, дах (покрівля), горище, вікна, вхід (двері) тощо). Доцільно фіксувати спочатку знищені частини приватного будинку, а потім ушкоджені.

8. Вузлова фотозйомка комунікацій приватного будинку, які зазнали ушкоджень (газопровід, електропостачання тощо).

9. Оглядова фотозйомка господарських будівель. Кожна пошкоджена (знищена) господарська будівля (гараж, літня кухня, погріб, сарай тощо)

фіксується окремо без оточуючого середовища. Якщо ушкодження від снаряду є наскрізним та знаходиться на фасаді, господарська будівля фіксується з двох боків (фасад з боку вулиці та фасад з боку внутрішнього двору). Якщо господарська будівля має декілька пошкоджень від снарядів у різних частинах споруди (фасад, кут), то фотозйомка господарської будівлі здійснюється з різних боків (з боку фасаду та з боку кута споруди). Якщо пошкоджено дах господарської споруди, за можливістю доцільно використати квадрокоптер і здійснити фотозйомку приватного будинку зверху.

10. Вузлова фотозйомка окремих конструктивних частин господарської будівлі, які зазнали ушкоджень (зовнішні стіни, дах (покрівля), вікна, вхід (двері) тощо). Доцільно фіксувати спочатку знищені частини господарської будівлі, а потім ушкоджені.

11. Вузлова фотозйомка окремих невеликих ушкоджених (знищених) споруд (паркан (його частина), колодязь) розташованих на прибудинкової території.

Загальні рекомендації фотофіксації щодо пошкодженого (знищеного) приватного будинку з присадибною ділянкою та господарськими будівлями: а) фотофіксація здійснюється за правилом від загального до окремого; б) спочатку здійснюється фіксація з зовнішньої сторони (вулиці, проспекту), потім з середини присадибної ділянки; в) спочатку здійснюється фіксація зовнішньої частини окремої будівлі, а потім, якщо це можливо внутрішньої частини окремої будівлі; г) при фіксації необхідно дотримуватися логічної послідовності. Якщо розпочато фотографування одного об'єкту, то воно повинно бути закінчено. Не можна не закінчивши фотофіксацію одного об'єкта розпочинати фотографувати інший об'єкт.